

1.09 Objavljeni strokovni prispevek na konferenci
1.09 Published Professional Conference Contribution

Esaf Lević*

STVARANJE USLOVA ZA DOSTUPNOST ARHIVSKE GRAĐE KROZ SARADNJU U IPA PROJEKTIMA - PRIMJER AKTIVNOSTI ARHIVA TUZLANSKOG KANTONA

Izvlaček:

Ustvarjanje pogojev za dostopnost arhivskega gradiva preko sodelovanja v IPA-projektih: Primer aktivnosti Arhiva Tuzelskega kantona

Prispevek temelji na informacijah o aktivnostih in izkušnjah Arhiva Tuzelskega kantona v čezmejnih projektih sodelovanja (IPA) ter uresničitvi zadanega cilja - dostopnosti arhivskega gradiva. Prikazuje proces izdelave projekta, ki vsebuje teoretično in finančno konstrukcijo, poseben poudarek je na pozitivni plati uspešne realizacije, to pa je izgradnja web-portala, s katerim bi omogočili pristop do arhivskega gradiva in njegovo uporabo. Posebno vrednost daje omenjenim aktivnostim dejstvo, da gre za fonde in zbirke tuzelskega arhiva, ki so razglašeni za nacionalne kulturne spomenike Bosne in Hercegovine ter so kot taki del svetovne kulturne dediščine. V duhu te ideje in želje po zagotovitvi široke uporabe in dostopnosti arhivskega gradiva se je Arhiv Tuzelskega kantona odločil za pionirski podvig v bosanskohercegovski arhivski službi, ki pomeni v širšem kontekstu razvoja arhivistike in arhivske službe tudi pot prihodnosti.

Ključne besede:

Arhiv Tuzelskega kantona, dostopnost arhivskega gradiva, nacionalni spomeniki kulture Bosne in Hercegovine, IPA-projekti (projekti čezmejnega sodelovanja)

Abstract:

Creating Conditions for Access to Archives through Cooperation in IPA projects - Activities of the Archives of the Tuzla Canton

The paper is based on information about the activities and experiences of the Archives of the Tuzla Canton at IPA projects (CBC) and the achievement of the goal - access to archives. It displays the process of creating a project that involves theoretical and financial structure, placing special emphasis on the positive aspects of successful implementation, such as creation of a web portal, which would allow access to archival holdings of the Archives of the Tuzla Canton, which have been declared national monuments of Bosnia and Herzegovina and, as such, part of the world cultural heritage. Guided by this idea and desire to facilitate widespread use and availability of archival holdings, the Archives of the Tuzla Canton decided to implement a project that represents a pioneering step in the framework of the archival service of Bosnia and Herzegovina, but also a way to the future in a broader context of archival science and archival services.

Key words:

Archives of the Tuzla Canton, availability of archives, national cultural monuments of Bosnia and Herzegovina, IPA projects (CBC)

* Esaf Lević, arhivist, Arhiv Tuzlanskog kantona, Franje Ledera 1, 75000 Tuzla, Bosna in Hercegovina.

UVOD

Drugi javni poziv za prikupljanje projektnih prijedloga koji će biti finansiran iz IPA budžeta Prekograničnog programa Srbija - Bosna i Hercegovina za 2009., 2010. i 2011. godinu objavljen je 05. septembra 2011. godine¹. Ovaj Poziv za prijedloge se odnosi na slijedeći Prioritet identifikovan u programu:

Prioritet I - društvena i privredna kohezija kroz zajedničke aktivnosti u cilju poboljšanja fizičke, privredne, društvene i institucionalne infrastrukture i kapaciteta.

Prioritet I namjerno je naveden uopšteno da bi omogućio korisnicima da predlože široku listu aktivnosti da bi postigli opšti cilj. Pošto je ovo tek drugi prekogranični program između dvije zemlje, usvojeno je da ciljevi viših nivoa ne treba da stvore previše prepreka na nižem nivou. Ovaj prioritet podržava akcije za postizanje svih Posebnih ciljeva i pruža logički kontekst za mjere.

Prioritet I je podijeljen na dvije Mjere:

- Mjera I.1 - Unapređenje produktivnosti i konkurentnosti ekonomskih, ruralnih i ekoloških resursa u prekograničnom području; i
- Mjera I.2 - Prekogranične inicijative usmjerene na razmjenu ljudi i ideja za unapređenje profesionalne saradnje i saradnje civilnog društva.

Područje obuhvaćeno programom pokriva zapad Srbije² i sjeveroistočni dio Bosne i Hercegovine³.

Prekogranični program Srbija - Bosna i Hercegovina posvećen je potrebi za razvojem i jačanjem prekograničnih veza sa ciljem unapređenja dobrosusjedskih odnosa i održivog ekonomskog i socijalnog razvoja graničnih područja Srbije/Bosne i Hercegovine.

Operacioni program za IPA Prekogranični program 2007.-2013. postavlja slijedeće ciljeve:

1 Strateški cilj:

- spajanje ljudi, zajednica i privreda graničnog područja da bi zajednički učestvovali u razvoju područja saradnje, koristeći njegove ljudske, prirodne, kulturne i ekonomske resurse i prednosti.

2 Opšti cilj:

- stimulacija privreda i smanjenje relativne izolacije graničnog područja jačanjem zajedničkih institucionalnih mreža i kapaciteta ljudskih resursa.

3 Specifični ciljevi

- poboljšanje institucionalnog okvira za razvoj MSP u graničnim područjima;
- razvoj turizma kao ključnog sektora granične privrede;

¹ Javni poziv su objavili Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji i Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini u saradnji sa Kancelarijom za evropske integracije Vlade Republike Srbije i Direkcijom za evropske integracije Bosne i Hercegovine. Vidjeti: <http://www.srb-bih.org/>.

² Opštine Sremskog, Mačvanskog, Zlatiborskog i Kolubarskog okruga. Vidjeti: <http://www.srb-bih.org/>

³ Sjeveroistočna Bosna i Sarajevski. Vidjeti: <http://www.srb-bih.org/>.

- unapređenje prekogranične trgovinske saradnje i pristupačnosti tržišta;
- (ponovno) uspostavljanje prekograničnih sinergija između organizacija za podršku privrede i trgovine radi unapređenja zajedničkih inicijativa za saradnju;
- očuvanje visokog kvaliteta prirodne sredine graničnog područja kao ekonomskog resursa putem saradnje u zajedničkim inicijativama za zaštitu i korištenje;
- ojačavanje prekogranične saradnje ljudi - ljudima radi jačanja kulturnih i sportskih veza i zajedničkog učešća u aktivnostima od obostranog interesa.

Gornji posebni ciljevi se usredsređuju na uspostavljanje dobre osnove za zajedničke aktivnosti u području obuhvaćenom programom.

U Srbiji odgovorne institucije⁴ su Kancelarija za Evropske integracije Republike Srbije (SEIO) i Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji (EUD Srbija).

U Bosni i Hercegovini odgovorne institucije⁵ su Direkcija za evropske integracije u Bosni i Hercegovini i Delegacija Evropske komisije u Bosni i Hercegovini (EUD BiH).

Implementaciju Prekograničnog programa nadgleda Zajednički komitet za monitoring (ZKM) sastavljen od predstavnika iz Srbije i Bosne i Hercegovine. Zajednički komitet za monitoring je također zadužen za odabir projekata koji će biti finansirani u okviru programa.

Objema zemljama pomaže Zajednički tehnički sekretarijat (ZTS) stacioniran u Užicu u Srbiji, sastavljen od državljana Srbije i Bosne i Hercegovine. Zajednički tehnički sekretarijat ima i Pomoćnu kancelariju smještenu u Tuzli u Bosni i Hercegovini. Zajednički tehnički sekretarijat je odgovoran za svakodnevno upravljanje područjem obuhvaćenim programom uključujući podršku i savjete potencijalnim kandidatima u području obuhvaćenom programom. Zajednički tehnički sekretarijat u Užicu i Pomoćna kancelarija u Tuzli su glavni kontakti za kandidate u Prekograničnom programu Srbija - Bosna i Hercegovina.

Svaki grant dodeljen u okviru ovog programa mora biti između minimalno 20.000,00 do maksimalno 100.000,00 € (Mjera 1.2 - Razmjena ljudi i ideja), odnosno minimalno 100.000,00 do maksimalno 400.000,00 € (Mjera 1.1 - Ekonomski razvoj, Životna sredina, Socijalna kohezija).

Svaka aktivnost će biti pokrivena dvama Ugovorima o novčanoj pomoći: jednim dodjeljenim u Srbiji i jednim u Bosni i Hercegovini. Prilikom podnošenja prijedloga projekta, prijava mora sadržati dva odvojena budžeta (jedan za svako dodjeljivanje po zemlji), i jedan kombinovani budžet za cijelu aktivnost.

⁴ Zadužene za sveopštu koordinaciju i implementaciju programa u Srbiji te za sva pitanja ugovora i plaćanja. Vidjeti: <http://www.srb-bih.org/>.

⁵ Zadužene za koordinaciju programa u Bosni i Hercegovini te za sva pitanja ugovora i plaćanja. Vidjeti: <http://www.srb-bih.org/>.

AKTIVNOSTI I ISKUSTVA ARHIVA TUZLANSKOG KANTONA U IPA PROJEKTIMA

Arhiv Tuzlanskog kantona počeo je sa radom 1954. godine. Od svog osnivanja do danas imao je status institucije, odnosno javne ustanove u oblasti kulture. Radne, organizacione, stručne i tehničke aktivnosti Arhiva usmjerene su na sveobuhvatno i složeno pitanje zaštite, očuvanja i korištenja arhivske građe kao nezamjenjivog pisanog kulturno-historijskog naslijeđa, u čemu su postignuti zapaženi rezultati: stavljeno je pod stručni nadzor cjelokupno arhivsko gradivo koje nastaje u radu stvaralaca na prostoru nadležnosti Arhiva (cca 120.000 m¹); preuzeto je u Arhiv više od 460 arhivskih fondova i zbirki (oko 10.000 m¹), najveći dio ih je obrađen i pripremljen za korištenje; publikovano je više od 40 publikacija (knjiga stručnog i naučnog karaktera); Arhiv izdaje (od 1998.) stručni časopis „*Arhivska praksa*“, do sada je publikovano 14 brojeva; ostvarena je saradnja sa brojnim arhivskim institucijama i asocijacijama u okruženju i Evropi; Arhiv je nosilac projekta međunarodnog savjetovanja „*Arhivska praksa*“, na kojem učešće uzimaju arhivisti iz oko 20 evropskih država, do sada su održana 24 naučno-stručna skupa; zaposlenici Arhiva objavili su više od 500 stručnih i naučnih radova u više desetina stručnih časopisa koji izlaze u više evropskih zemalja; sa brojnim arhivima realizovano je više desetina stručnih i kulturnih sadržaja; Arhiv posjeduje stručnu biblioteku (sa oko 20.000 naslova), u toku godine posjeti je oko 6.000 posjetilaca; u toku godine arhivske fondove i zbirke koristi nekoliko hiljada korisnika iz šireg okruženja radi ostvarivanja svojih građanskih i ljudskih prava; na planu prezentovanja arhivske građe Arhiv je realizovao oko 50-ak značajnih projekata (izložbe, promocije, predstavljanja); stručni zaposlenici Arhiva su aktivno sudjelovali na brojnim stručnim i naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu; sveukupni rezultati koje je postigao Arhiv su veoma zapaženi i značajni, i po kvalitetu i po kvantitetu, što je rezultiralo brojnim priznanjima na međunarodnom i nacionalnom nivou.

Posebno mjesto i priznanje među arhivskim ustanovama i ustanovama kulture uopšte u Bosni i Hercegovini Arhiv Tuzlanskog kantona dobio je 2009. godine kada je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, a u skladu sa odredbama Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, uz primjenu Kriterija za proglašenje nacionalnim spomenikom⁶, na 47. sjednici, održanoj od 01. do 04. decembra 2009. godine u Sarajevu, donijela Odluku⁷ o proglašenju nacionalnim spomenikom pokretnog dobra - Fondovi i zbirke JU Arhiv Tuzlanskog kantona u Tuzli. Nacionalni spomenik čini arhivska i bibliotečka građa i zbirka vrijednih knjiga sistematizovana u osam grupa:

- tijela javne uprave;
- pravosuđe;
- obrazovanje, nauka i kultura;
- privreda;
- društveno-političke organizacije, društva i udruženja;
- vjerske organizacije;
- lične i porodične zbirke;

⁶ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 33/02 i 15/03.

⁷ Odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, br. 09-02.2-14/09-62, od 07. 12. 2009. godine. http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3277.

- ostale zbirke i fondovi.

Nacionalni spomenik je smješten u ulici Franje Ledera 1 u Tuzli, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Prema odredbama Zakona o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika⁸, nacionalni spomenici uživaju najviši stepen zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, a za implementaciju odluka Komisije, ukoliko se radi o pokretnom dobru, odgovorno je Federalno ministarstvo kulture i sporta. Također su svi nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i opštinske službe, te sva druga pravna i fizička lica dužni da se suzdrže od preduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu i rehabilitaciju.

Da bi uspješno izvršili novopostavljene odgovornosti i obaveze prema državi i društvu, rukovodstvo Arhiva pokrenulo je inicijativu za pokretanje pregovora po pitanju uspostavljanja bliže saradnje sa arhivskim ustanovama iz okruženja, a sa ciljem pronalaženja zajedničkih interesa u mogućnostima korištenja sredstava iz predpristupnih fondova Evropske unije. U tako postavljenim okvirima najlogičnijim se rješenjem nametalo uspostaviti saradnju sa Istorijskim arhivom Užice i Historijskim arhivom Sarajevo, a uzimajući u obzir da saradnja i prožetost stanovništva navedenih regija imaju viševjekovnu tradiciju i zajedničku historiju. Tako je pokrenuta aktivnost na projektu zajedničke aplikacije. U cilju postizanja konkretnih rezultata i uspjeha u realizaciji formirani su Upravni odbor projekta (sa ciljem osiguravanja efikasne koordinacije) i Tehničko-naučni odbor (sa ciljem praćenja tehničkih faza projekta). Kao glavni cilj projekta, čijem ostavarenju treba težiti, postavljen je zadatak izrade zajedničke web platforme. Aktivnosti koje je neophodno provesti da bi se postigao glavni cilj podrazumijevaju realizaciju slijedećih poslova:

- 1 Digitalizacija i mikrofilmovanje (hibridno arhiviranje) kulturno-historijskog naslijeđa: Hibridno arhiviranje je prijenos ugroženih materijala u drugi medij za pohranu. To se može postići putem mikrofilmovanja i digitalizacije. Ova metoda se zove hibridna metoda arhiviranja. To znači da je za svaki predmet proizveden mikrofilm u svrhu očuvanja, kao i skeniranje mikrofilmova kako bi se osigurao pristup korisnicima. Obje tehnike se stoga koriste u kombinaciji, pri čemu mikrofilm služi i kao surogat za digitalizaciju. U novije vrijeme hibridno arhiviranje promijenilo je način na koji digitalizovana metoda postaje surogat za mikrofilmovanje. Nova metoda je rezultirala mnogo većom rezolucijom i kvalitetom digitalizovanih dokumenata. Hibridno arhiviranje u našem projektu se oslanja na postojeća iskustva i dobru praksu. U procesu digitalizacije i mikrofilmovanja (hibridnog arhiviranja) kulturno-historijskog naslijeđa neophodno je pridržavati se slijedeće metodologije:
 - U oblasti digitalnih arhivskih zapisa potrebno je osloniti se na međunarodne standarde koji tretiraju ovu problematiku, kao i na druge propise i norme iz ove djelatnosti.
 - U oblasti stručne obrade arhivske građe neophodno je dosljedno primjenjivati međunarodne standarde za popisivanje arhivske građe, poznate pod nazivom ISAD(G) i ISAAR(CPF).

⁸ "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07.

- Navedene standarde neophodno je dopunjavati novim elementima za potrebe arhivske teorije i prakse, uvažavajući primjedbe arhivske struke, te tako pripremljene standarde primjenjivati u praksi.
- Zajedničke probleme i otvorena pitanja iz ove oblasti arhivisti treba da rješavaju koordinirano, kako međusobno, tako i sa informatičarima i stručnjacima drugih profila.

2 Web rješenja za prezentaciju digitalizovane dokumentacije (smjernice):
Rješenje se oslanja na ICA standarde i praksu. Arhivi kao članovi Međunarodnog arhivskog vijeća (ICA) koriste ICA organizaciju kao izvor najnovijih preporuka u pogledu općih smjernica za pripremu arhivskog opisa i prezentacije digitalne arhive. Glavni ciljevi za web aplikacije su da se oslanjaju na to koliko rješenje može biti open source (javno otvoreno). To rješenje će omogućiti razvoj i niže troškove održavanja i povećati održivost projekta. Potrebne funkcionalnosti Web aplikacije su:

- Metapodaci repozitorija: dizajn baze podataka i implementacija - web aplikacije su prilagođene web-dostupnosti urednika koji sučelje vodi s MySQL bazom podataka. MySQL je open-source baza podataka dizajnirana za brzinu i fleksibilnost u okolnostima teških opterećenja. ETC je slika MySQL baza podataka na Unix (Linux) poslužitelja pokrenuta Apache web poslužiteljem i softver se koristi za spremanje i isporuku metapodataka evidencije, kao i one koji povezuju na pridružene predodžba kartoteka.
- Pohrana dokumenta - pohrana dokumenta osigurava MySQL baza podataka, koja se učitava s parsiranjem XML datoteka s XML parser SAX-om. Baza podataka sadrži polja dokumenata koji se pohranjuju kao jedan ili više XML objekata (npr. stranice, odlomci). Svaki XML objekt je povezan s jednim glavnim (tzv. roditeljskim) dokumentom. XML objekt pohranjuje podatke o svojoj izvornoj datoteci i XML kodirane za dio glavnog dokumenta predstavljaju objekt. Svaki objekt se pohranjuje u nekoliko tekstualnih polja izvedenih iz svojih izvora XML kako bi se pomoglo traženje dokumenta.
- Svaki XML objekt referencira sa jednom ili više slika do svojih "roditelja" dokumenata u jednoj ili više slikovnih formata (npr. JPEG, TIFF). Svaka slika je povezana sa svojom vezom za XML objekt, njegov format za pohranu, te naziv i vrstu medija svoje mjesto pohrane.
- Dokument Updates (ažuriranje dokumenata) - Skupno ažuriranje baza podataka u biti je napravio mimo ponovnog učitavanja ažuriranih datoteka u XML izvor. Administrativno web sučelje, napisano je u PHP-u, u interakciji s MySQL bazom podataka za dozvolu administratora projekta za izmjenu pojedinih dokumenata. Administrativno sučelje također osigurava izvoz podataka zajednici, te osvježavanje izvora u METS XML datoteci ili EAD formatu.
- Preuzimanje dokumenata - dokumenti će biti smješteni odlaskom indeksa u organizaciji: naslov dokumenta, datum, autor i primatelj. Da bi pronašli određeni dokument, pretraga se generira iz XML datoteke koje smješta i ocjene pojedinih riječi u svaki dokument, u jednoj ili više klasa za pretraživanje (npr. puni tekst, imena osoba, imena mjesta). Pretraga se

zatim koristi za dohvaćanje dokumenata uz odgovarajući tekst za pretraživanje u odabrane klase pretraživanje.

- 3 Intuitivno korisničko sućelje: Sve web stranice trebaju biti valjani XHTML. Sve oblikovanja trebaju biti izvedena sa CSS1 i CSS2. Web stranica mora biti dizajnirana da ne izgubi ništa od svojih bitnih funkcionalnosti za starije ne-CSS Web preglednike. Client-side skriptiranje bi trebalo biti ostvareno sa JavaScript (programom). Web stranice moraju biti dizajnirane da ne gube ništa od svojih bitnih funkcionalnosti JavaScripta za ne-web-preglednike. Server-side skriptiranje bi trebalo biti ostvareno sa PHP. Svi interaktivni komadi bi trebali biti u Macromedia Flash formatu. Glavni cilj koji treba ostvariti jeste:
 - pružiti korisnicima weba jednostavan uvid u velike kolićine digitalizovanog materijala;
 - pružiti podršku za istraživanje i brz pristup za profesionalne korisnike.
- 4 Web dizajn: Web stranice treba prilagoditi trenutnim W3C web standardima. Web stranica mora biti valid XHTML 1.0 Transitional i validirana protiv specifikacije za CSS1 i CSS2. Design mora biti izvršen u skladu sa W3C-Content Accessibility Guidelines (posebnim smjernicama sadržaja i pristupa).

BITNOST REALIZACIJE PROJEKTA

Arhivi predstavljaju riznicu primarnih historijskih izvora nezaobilaznih za svaki istraživaćki rad. Naroćito posljednjih godina, arhivski fond je višestruko uvećan, kako po kvalitetu tako i po kvantitetu. Kako bi se izvršila validna rekonstrukcija prošlosti osmanske uprave u Bosni i Srbiji, zatim osmanske i austrougarske uprave u Bosni, te međusobni, prekogranićni odnosi, kao i kasniji historijski periodi, neophodno je poznavati, zaštititi i saćuvati adekvatne historijske izvore, posebno one primarnog karaktera koji i nose najbitnije historijske ćinjenice, kako kumulativno-zbirnog, tako i drugog znaćaja. Najbolji naćin za zaštitu predstavlja proces digitalizacije i mikrofilmovanja (hibridnog arhiviranja) kulturno-historijskog naslićjeća, a mogućnosti i prednosti ovog sistema su:

- sigurnost, jer se dokumentacija ne gubi,
- povjerljivost, zbog lakše kontrole pristupa,
- jednostavan naćin traćenja dokumenata,
- dostupnost za više ljudi u isto vrijeme,
- ekonomska isplativost i uštede.

Realizacija navedenih aktivnosti omogućićić će graćanima on-line korišćenje registra arhivskih fondova i zbirki, kroz koji ćić korisnicima na jednome mjestu biti dostupni svi podaci o evidentiranoj graći i njenim stvaraocima.

Dodatni podsticaji formiranju archive management sistema u arhivskim institucijama jesu:

- pružanje pristupa zavićajnim kulturnim izvorima potencijalnoj globalnoj publici koristećić u potpunosti informatićko-komunikacione tehnologije; na taj naćin omogućava se ljudima da uće o drugim kulturama, te podržavaju razvoj kulturnog turizma itd.;

- pružanje pristupa uslugama i izvorima kroz digitalizaciju kulturno-historijskog naslijeđa i stvaranje mogućnosti partnerstva radeći sa drugim institucijama i komercijalnim organizacijama;
- stvaranje zajedničkih izvora kroz nove virtuelne zbirke, razmjenjujući iskustvo i opremu itd.;
- saradnja sa obrazovnim institucijama i organizacijama.

ZAKLJUČAK

Cilj kojem teže arhivi jeste potpuno otvaranje prema široj javnosti, a u skladu sa principom transparentnosti i slobodom pristupa informacijama. Jedan od najčešćih razloga za digitalizaciju arhivske građe je poboljšanje njene dostupnosti. Objavljivanjem digitalizovanog sadržaja putem interneta građa postaje dostupna na daljinu, bez obzira na to gdje se korisnik nalazi, i u vrijeme koje odgovara korisniku. Dobro osmišljen sistem za pristup digitalnim sadržajima uklanja ili u velikoj mjeri smanjuje potrebu za posredovanjem osoba arhiva između korisnika i građe koju koristi. Također, pojednostavljuje korištenje same građe i manje opterećuje ustanove.

Digitalizacijom i drugim oblicima izrade digitalnog sadržaja, moguće je razvijati i nove usluge koje bi bile teško izvodljive izvan elektronskog okruženja. Neke od takvih usluga usmjerene su prema klasičnim korisnicima, npr. objedinjene informacione službe, sistema koji podržavaju distribuisano pretraživanje ili pristup građi različitih vlasnika u toku iste korisničke sesije, oblikovanje i održavanje tematskih portala, mogućnosti postavljanja on-line izložbi i ostalih iz arhivske građe izvedenih ili popratnih sadržaja - izložbe, stručni radovi, prezentacija putem oglašavanja, publikovanje naučnih i stručnih sadržaja, edukacioni programi za stvaraoce arhivske građe, organizacija okruglih stolova, stručna savjetovanja i dr.

Oblici nove ponude na temelju digitalizovane građe mogući su i prema tzv. stručnoj javnosti, odnosno drugim ustanovama, organizacijama i pojedincima iz iste ili srodnih djelatnosti. Digitalizovani sadržaji i pripadajući metapodaci koje je izradila jedna ustanova mogu biti korisni i drugim ustanovama, kako za oblikovanje i upotpunjavanje njihove ponude, tako i za sam proces obrade njihovih sadržaja. Pojedini projekti i usluge se mogu u cjelini zasnivati na digitalizovanoj arhivskoj građi (npr. medijska popularizacija: priprema radio i TV emisija).

VIRI IN LITERATURA

- *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, br. 33/02 i 15/03.
- *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine*, br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07.
- *Odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine*, br. 09-02.2-14/09-62, od 07.12.2009. godine. Skinuto 05. 12. 2011. sa stranice http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=3277.
- *Drugi poziv za prikupljanje projektnih prijedloga*. Skinuto 05. 09. 2011. sa stranice <http://www.srb-bih.org/>.
- *Aplikacija "Digitalizacija i mikrofilmovanje (hibridno arhiviranje) pisanog kulturno-historijskog naslijeđa"*, JU Arhiv Tuzlanskog kantona, JU Istorijski arhiv Užice, JU Historijski arhiv Sarajevo, predata 05. 12. 2011.

SUMMARY

CREATING THE CONDITIONS FOR ACCESS TO ARCHIVES THROUGH COOPERATION IN IPA PROJECTS: THE CASE OF THE ARCHIVES OF THE TUZLA CANTON

A goal that archives strive for is to make themselves fully open to the general public in accordance with the principle of transparency and freedom of information. One of the most common reasons for digitizing archives is to improve its availability. The publication of digital content on the Internet makes the material available from a distance, regardless of where the user is located, at a time that suits the user. A well designed system of access to digital content removes or greatly reduces the need for mediation between users and archives itself. Also, it simplifies the use of the material and causes less strain for the institution.

With digitizing and other forms of creating digital content, it is possible to develop new services that would be difficult to achieve outside the electronic environment. Some of these services are directed towards conventional users, for example, integrated information service system that supports distributed search, or access to materials of different owners during the same user session, shaping and maintaining the thematic portal, setup options for on-line exhibitions and other archives derived from or ancillary facilities - exhibits, papers, presentations by advertising, publishing scientific and professional programs, educational programs for the creators of archives, organization of round tables, symposiums, etc.

Forms of new offers on the basis of digitized materials are possible towards the so-called professional public as well as other institutions, organizations and individuals from the same or similar activities. Digitized content and associated metadata that is made by an institution may be useful to other institutions, in order to shape and complement their offerings, and for the process of reviewing of their contents. Individual projects and services can generally be based on the digitized archives (e.g., media popularization: the preparation of radio and TV shows).